

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw I

Zadanie nr 1

Bohaterowie biblijni – wielcy, mali, niezwykli, pospolici. Omów zagadnienie na przykładzie wybranych postaci.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj wiersz Wisławy Szymborskiej *Cebula*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, sytuację liryczną, środki stylistyczne, rodzaj liryki itd.

Cebula

Co innego cebula.
Ona nie ma wnętrzości.
Jest sobą na wskroś cebulą,
do stopnia cebuliczności.
Cebulasta na zewnątrz,
cebulowa do rdzenia,
mogłaby wejrzeć w siebie
cebula bez przerażenia.

W nas obczyzna i dzikość
ledwie skórą przykryta,
inferno¹ w nas interny²,
anatomia gwałtowna,
a w cebuli cebula,
nie pokrętne jelita.
Ona wielokroć naga,
do głębi i tym podobna.

Byt niesprzeczny cebula,
udany cebula twór.
W jednej po prostu druga,
w większej mniejsza zawarta,
a w następnej kolejna,
czyli trzecia i czwarta.
Dośrodkowa fuga.
Echo złożone w chór.

Cebula, to ja rozumiem:
najnadobniejszy brzuch świata.
Sam się aureolami
na własną chwałę oplata.
W nas – tłuszcze, nerwy, żyły,
śluzy i sekretności.
I jest nam odmówiony
idiotyizm doskonałości.

¹ *inferno* – inaczej piekło

² *interna* – . potoczna nazwa działu medycyny zajmującego się schorzeniami narządów wewnętrznych; choroby wewnętrzne; medycyna wewnętrzna

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw II

Zadanie nr 1

Omów różne zachowania bohaterów literackich w sytuacji straty.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Tadeusza Różewicza *Powrót*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Powrót

Nagle otworzy się okno
i matka mnie zawoła
już czas wracać
rozstąpi się ściana
wejdę do nieba w zabłoconych butach
usiądę przy stole i opryskliwie
będę odpowiadał na pytania
nic mi nie jest dajcie
mi spokój. Z głową w dłoniach
tak siedzę i siedzę. Jakże im
opowiem o tej długiej
i splątanej drodze.
Tu w niebie matki robią
zielone szaliki na drutach
brzęczą muchy
ojciec drzemie pod piecem
po sześciu dniach pracy.
Nie – przecież nie mogę im
powiedzieć że człowiek człowiekowi
skacze do gardła.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw III

Zadanie nr 1

Odwaga jest to wiedza o tym, czego się bać trzeba, a czego nie. (Platon) Omów różne zachowania bohaterów literackich, którzy wykazali się odwagą.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Adama Asnyka *Miejmy nadzieję*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, sytuację liryczną, środki stylistyczne itd.

Miejmy nadzieję

Miejmy nadzieję!... nie tę lichą, marną,
Co rdzeń spróchniały w wątły kwiat ubiera,
Lecz tę niezłomną, która tkwi jak ziarno
Przyszłych poświęceń w duszy bohatera.
(...)

Miejmy odwagę!... nie tę jednodniową,
Co w rozpaczliwym przedsięwzięciu pryska,
Lecz tę, co wiecznie z podniesioną głową
Nie da się zepchnąć ze swego stanowiska.

Miejmy odwagę!... nie tę tchnącą szalem,
Która na oślepi leci bez oręża,
Lecz tę, co sama niezdobytym wałem
Przeciwnie losy stałością zwycięża.

Miejmy pogardę dla rzekomej sławy
I dla bezprawia potęgi zwodniczej,
Lecz się nie strójmy w płaszcz męczeństwa krwawy
I nie brząkajmy w łańcuch niewolniczy.

Miejmy pogardę dla pychy zwycięskiej
I przyklaskiwać przemocy nie idźmy!
Ale nie wielbmy poniesionej klęski
I ze słabości swojej się nie szczyćmy.

Przestańmy własną pieścić się boleścią,
Przestańmy ciągłym lamentem się poić:
Kochać się w skargach jest rzeczą niewieścią,
Mężom przystoi w milczeniu się zbroić...

Lecz nie przestańmy czcić świętości swoje
I przechowywać ideałów czystość;
Do nas należy dać im moc i zbroję,
By z kraju marzeń przeszły w rzeczywistość.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw IV

Zadanie nr 1

Szczęście nie jest ani dziełem przypadku, ani darem bogów. Szczęście to coś, co każdy z nas musi wypracować dla samego siebie. (Erich Fromm) Omów motyw szczęścia ukazany w literaturze, odwołując się m. in. do słów niemieckiego filozofa.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Sur le pont d'Avignon*¹ W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, sytuację liryczną, środki stylistyczne itd.

Sur le pont d'Avignon

Ten wiersz jest żyłką słoneczną na ścianie
jak fotografia wszystkich wiosen.
Kantyczki deszczu wam przyniosę –
wyblakłe nutki w nieba dzwon
jak wody wiatrem oddychanie.
Tańczą panowie niewidzialni
"na moście w Awinion".
Zielone, staroświeckie granie
jak anemiczne pączki ciszy.
Odetchnij drzewem, to usłyszysz
jak promień – naprężony ton,
jak na najcieńszej wiatru gamie
tańczą liściaste suknie panien
"na moście w Awinion".
W drzewach, w zielonych okien ramie
przez widma miast – srebrzysty gotyk.
Wirują ptaki płowozłote
jak lutnie, co uciekły z rąk.
W lasach zielonych – białe łanie
uchodzą w coraz cichszy taniec.
Tańczą panowie, tańczą panie
"na moście w Awinion".

szpital, kwiecień 1941

¹ Sur le pont d'Avignon – francuska piosenka, której treść odnosi się do mostu w Awinionie (pont Saint-Bénézet). Most, dziś częściowo zburzony, wybudowany został w latach 1171-1185 na rzece Rodan, łącząc miasta Awinion i Villeneuve-lès-Avignon. Według legendy budowniczym mostu był św. Bénézet; dosłownie: na moście w Awinionie.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw V

Zadanie nr 1

Teatr to nie supermarket. Teatr od wieków pobudza umysły ludzi. Komentuje i interpretuje życie. Rozważ problem, odnosząc się do powyższych stwierdzeń, a także do własnych zainteresowań sztuką teatru.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Wisławy Szymborskiej *Wrażenia z teatru*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, sytuację liryczną, środki stylistyczne itd.

Wrażenia z teatru

Najważniejszy w tragedii jest dla mnie akt szósty:
zmartwychwstanie z pobjowisk sceny,
poprawianie peruk, szatek,
wrywanie noża z piersi,
zdejmowanie pętli z szyi,
ustawianie się w rzędzie pomiędzy żywymi
twarzą do publiczności.

Ukłony pojedyncze i zbiorowe:
biała dłoń na ranie serca,
dyganie samobójczyni,
kiwanie ściętej głowy.

Ukłony parzyste:
wściekłość podaje ramię łagodności,
ofiara patrzy błogo w oczy kata,
buntownik bez urazy stąpa przy boku tyrana.

Deptanie wieczności noskiem złotego trzewiczka.
Rozpędzanie morałów rondem kapelusza.
Niepoprawna gotowość rozpoczęcia od jutra na nowo.

Wejście gęsiego zmarłych dużo wcześniej,
bo w akcie trzecim, czwartym oraz pomiędzy aktami.
Cudowny powrót zaginionych bez wieści.

Myśl, że za kulisami czekali cierpliwie,
nie zdejmując kostiumu,
nie zmywając szminki,
wzrusza mniej bardziej niż tyrady tragedii.

Ale naprawdę podniosłe jest opadanie kurtyny
i to, co widać jeszcze w niskiej szparze:
tu oto jedna ręka po kwiat spiesznie sięga,
tam druga chwyta upuszczony miecz.
Dopiero wtedy trzecia, niewidzialna,
spełnia swoją powinność:
ściska mnie za gardło.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw VI

Zadanie nr 1

Przedstaw różne odcienie miłości, odwołując się do wybranych tekstów literackich.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Anny Kamieńskiej *Matce ks. J. Popiełuszki*¹. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Matce ks. J. Popiełuszki

Żeby nie był odchodził z domu
żeby nie miała tej łaski być matką kapłana
siedzieć ważnie na prymicjach
teraz nie szumiałoby radio Popiełuszko Popiełuszko
jakby kto siał popiół po całym świecie
a taki był
a taki prawdomówny

że tego nie wypowie bezradność matczyna
utopili mi go pięknego świętego w szlamie rzeki
Wolałaby dziś nie być tą Polką struchłąłą
jak Maryja pod krzyżem
wolałaby pochować w białostockim piaseczku.
Tłoczmy się dzisiaj przy jej sercu
a jej ręce leżą ciężko jak dwa kamienie
I jak ja teraz pójde po wodę do studni
i jak kurom sypnę ziarna
piszą do mnie biskupi doktorzy
nie dla mnie te cierpiętliwe honory
ja jestem prosty ból do samego nieba.

31 października 1984

¹ Jerzy Aleksander Popiełuszko, (ur. 14 września 1947 roku w Okopach, zm. 19 października 1984 roku we Włocławku) – polski prezbiter rzymskokatolicki, kapelan warszawskiej „Solidarności”, obrońca praw człowieka w PRL, zamordowany przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa, błogosławiony Kościoła katolickiego.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw VII

Zadanie nr 1

Co jest zadaniem artysty? Odpowiedz, odwołując się do różnych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Zbigniewa Herberta *Nigdy o Tobie*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Nigdy o Tobie

Nigdy o tobie nie ośmielam się mówić
ogromne niebo mojej dzielnicy
ani o was dachy powstrzymujące wodospad powietrza
piękne puszyste dachy włosy naszych domów

Milczę także o was kominy laboratoria smutku
porzucone przez księżyc wyciągające szyje
i o was okna otwarte-zamknięte
które pękacie w poprzek gdy umieramy za morzem

Nie opiszę nawet domu
zna wszystkie ucieczki i moje powroty
choć mały jest i nie opuszcza powieki zamkniętej
nic nie odda zapachu zielonej portiery
ani skrzypienia schodów po których wnoszę zapaloną lampę
ani liścia nad bramą

Chciałbym właściwie napisać o klamce furtki tego domu
o jej szorstkim uścisku i przyjaznym skrzypieniu
i choć wiem o niej tak wiele
powtarzam tylko okrutnie pospolitą litanię słów

Tyle uczuć mieści się między jednym uderzeniem serca a drugim
tyle przedmiotów można ująć w obie ręce

Nie dziwcie się że nie umiemy opisywać świata
tylko mówimy do rzeczy czule po imieniu

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw VIII

Zadanie nr 1

Twoje filmowe fascynacje. Przedstaw wybrane przez siebie filmy, które poleciłbyś do obejrzenia innym.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej *Gobelin*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Gobelin

W gobelin modro-zielony, w gobelin żółty i siwy
dajcie mi uciec, o ludzie!
Wkopać się w świat obcy światu, w wełniany dziw ponad dziwy,
po życia niesłodkim trudzie.
Przedzić duszę przez wełnę, przedzić przez barwy pawie,
z trosk się oczyścić i łez.
Wejść i odpocząć, i zasnąć, odpocząć z ustami w trawie
koloru vert¹ Veronese².
Nade mną liść się rozmnoży, liść się ku ziemi pokłoni
i kwiat się stłoczy w wiązanki
wachlarzyk pstry zamajaczy, wachlarzyk w mej żółtej dłoni
spoczywającej kochanki.

Na drzewie siądzie gołąbek, spokojny gołąbek z wełny,
w zaroślach jeleń się zdziwi,
brodaty pan stanie przy mnie, brodaty, miłości pełny,
pełniejszy niż ludzie żywi,
ten, który nigdy nie zmierzy potęgi ani słodczy
mych ust, spłowiałych koralu,
który miłości nie szepnie, nie wyśni i nie wykrzyczy,
i nigdy się nie oddali.
W gobelin modro-zielony, w gobelin żółty i siwy
dajcie mi uciec, o ludzie,
wkopać się w świat obcy światu, w wełniany dziw ponad dziwy,
po życia niesłodkim trudzie.

¹ vert –fr., ang. zielony

² Veronese – Paolo Veronese (ur. 1528 w Weronie, zm. 19 kwietnia 1588 w Wenecji) – jeden z najwybitniejszych włoskich malarzy renesansowych tworzących w XVI-wiecznej Wenecji.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw IX

Zadanie nr 1

W jaki sposób literatura i inne dziedziny sztuki przedstawiają dzieciństwo?
Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Józefy Ślusarczyk-Latos *Dzieci przerwanej epoki*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Dzieci przerwanej epoki

dzieci przerwanej epoki żyją na ulicy
mieszkają w cieniu naszych powiek
rosną między głuchymi ciałami robotów
ich braćmi są manekiny
mają drewniane twarze i metalowe oczy
nikt nie wie ile ich jest
otaczają nas we śnie wypełniają południe
mieszkają w naszych lustrach
są sierotami ziemi

dzieci przerwanej epoki nie znają historii
nie są po żadnej ze stron
mieszkają w twarzach w parlamentach
szydzą ze wszystkiego

dzieci skrzywdzone skrzywdzonej epoki
nie czują miłości ani nienawiści
nie znają swojego imienia

ich domy są z marzeń uschniętych
z deszczu oraz liści
łódzie z papieru i wiatru
dzieci przerwanej epoki są dziećmi Boga
ale jeszcze nie wiedzą o swoim istnieniu

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw X

Zadanie nr 1

Literatura i sztuka pokazują ludzkie życie w różnych odsłonach. Przedstaw problem, odwołując się do różnych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj wiersz Edwarda Stachury *Ach, kiedy znów ruszą dla mnie dni*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Ach, kiedy znów ruszą dla mnie dni

Minęło wiele miesięcy,
Ale mnie nic nie minęło;
Czas dla mnie w miejscu przystanął;
Takie jest, chłopcy, takie jest piekło.

Na odgłos kroków po schodach
Serce wciąż skacze do gardła,
Że może to jednak to ona,
Ona – to: piękna moja zagłada.

Ach, kiedy znowu ruszą dla mnie dni?
Noce i dni!
I pory roku krążyć zaczną znów
Jak obieg krwi:
Lato, jesień, zima, wiosna –
Do Boliwii droga prosta!
Wiosna, lato, jesień, zima
Nic mi się nie przypomina!

Ni żyć już można, ni umrzeć.
Wypłakane łzy doszczętnie;
Oddycham ledwie i z bólem,
Kością mi w gardle staje powietrze.

Czy tak już będzie i będzie,
Boże mój, Boże, mój Boże;
Zawsze i wszędzie w obłędzie,
Boże mój, wbiłeś we mnie wszystkie noże!

Ach, kiedy znowu ruszą dla mnie dni?
Noce i dni!
I pory roku krążyć zaczną znów
Jak obieg krwi:
Lato, jesień, zima, wiosna –
Do Boliwii droga prosta!
Wiosna, lato, jesień, zima
Nic mi się nie przypomina!

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XI

Zadanie nr 1

Z jakich powodów człowiek staje się okrutny, zły, bezduszny? Omów problem, odnosząc się do wybranych tekstów literackich.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Tadeusza Różewicza *Rzeź chłopców*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Rzeź chłopców

Dzieci wołały: "Mamusi!
ja przecież byłem grzeczny!
Ciemno! Ciemno!"

Widzicie ich. Idą na dno.
Widzicie małe stopy?
Poszli na dno.
Czy widzicie ten ślad,
drobne nóżki tu i tam ?

W kieszeniach pełno
sznurków i kamyków
i małe koniki z drutu

Wielka równina zamknięta
jak figura geometryczna
i drzewo z czarnego dymu
pionowe –martwe drzewo
bez gwiazdy w koronie.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XII

Zadanie nr 1

Zwycięstwo może być fizycznym triumfem nad wrogiem, może też mieć charakter duchowy lub moralny, zawsze jednak stoi w opozycji do tego, co możemy nazwać klęską. Przedstaw bohaterów różnych tekstów kultury, którzy podjęli walkę i odnieśli zwycięstwo.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Zbigniewa Herberta *Nike która się waha*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Nike która się waha

Najpiękniejsza jest Nike w momencie
kiedy się waha
prawa ręka piękna jak rozkaz
opiera się o powietrze
ale skrzydła drżą

widzi bowiem
samotnego młodzieńca
idzie długą koleiną
wojennego wozu
szarą drogą w szarym krajobrazie
skał i rzadkich krzewów jałowca

ów młodzieniec niedługo zginie
właśnie szala z jego losem
gwałtownie opada
ku ziemi

Nike ma ogromną ochotę
podejść
pocałować go w czoło

ale boi się
że on który nie zaznał
słodczy pieszczot
poznawszy ją
mógłby uciekać jak inni
w czasie tej bitwy
więc Nike waha się
i w końcu postanawia
pozostać w pozycji
której nauczyli ją rzeźbiarze
wstydząc się bardzo tej chwili wzruszenia

rozumie dobrze
że jutro o świcie
muszą znaleźć tego chłopca
z otwartą piersią
zamkniętymi oczyma
i cierpkim obolem ojczyzny
pod drętwym językiem

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XIII

Zadanie nr 1

Kłótnia, sprzeczka to popularne motywy w literaturze i innych dziedzinach sztuki. Omów ich realizację w wybranych tekstach kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Mariana Piechała *Maski*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Maski

Zdjąć maskę, którą? Mam ich na twarzy
jak cebula łusek. Ileż trzeba
ich zebrać, by się dobrać do właściwej
twarzy? Pod każdą następną
kolejna. A każda zmiana to śmiech
podobny do płaczu. Niejedna
od wewnątrz ma ciernie, poniektóra
korzeniami wrosła w twarz, wysała
ją wszystką, stała się jej drugą
naturą. I wtedy spod zrywanej
maski nie łza, nie łza wytryska.
Nasz wiek, wiek mimikry¹ pod grozą
być lub nie być. Przypadkowy grymas
na twarzy jak zmarszczka na wodzie
może się zmienić w złowieszczy paragraf
kodeksu. Od trafnego wyboru
maski zależy nasz los. Kto nas widzi
od jej wklęsłej strony? Nie lico,
lecz podszewkę, odkształt twarzy?
Zdjąć maskę po co? By ujrzeć upiora?
Zgliwiałą larwę? Trupi orzech czaszki
z kiełkującym jądrem czego?

1969

¹ mimikra – przystosowanie ochronne występujące u zwierząt (zwłaszcza owadów), polegające na upodobnieniu się zwierząt bezbronnych do zwierząt zdolnych do obrony. (batesowska) lub upodobnieniu się do siebie różnych gatunków zwierząt zdolnych do obrony (müllerowska) poprzez przybranie ich kształtu, barwy, zachowania lub innych właściwości. Mimikra jest jedną z form mimetyzmu.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XIV

Zadanie nr 1

Udowodnij, że brak porozumienia prowadzi do sporów i nieszczęść. Omów zagadnienie, odnosząc się do wybranych utworów literackich.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj słowa piosenki autorstwa Andrzeja Mogielnickiego *Nowa Wieża Babel*, którą wykonuje zespół *Budka Suflera*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. osobę mówiącą, bohatera lirycznego, środki stylistyczne.

Nowa Wieża Babel

Świat się wokół nas wciąż mniejszy staje,
Kontynenty na odległość dłoni są,
Samoloty jak z dziecinnych bajek,
Ponad głową coraz szybciej niebo tną.
Ludzie wciąż wędrują wielkim, głośnym stadem,
Z pomieszania mowy słysząc jeden głos
Zbudowano drugą, większą Wieżę Babel,
Kto pamięta tamtej, pierwszej wieży los?

Świat się kurczy jak przekłuty balon,
Człowiek też maleje szybko razem z nim,
Przerażony swą niewielką skalą,
Coraz bardziej samotnieje w tłumie tym.
Stąd ucieczki nieprzytomne pustą drogą,
Jakby gdzieś coś za zakrętem było tam
I te wiersze napisane dla nikogo,
I te płótna pełne nostalgicznych plam.

Wieża Babel,
Piękny, choć nieludzki ład,
Coraz dalej,
Czy to postęp, czy to błąd,
Coraz dalej
Coraz trudniej uciec stąd.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XV

Zadanie nr 1

Zbrodnie ludobójstwa to ważny motyw literacki i filmowy. Omów temat, odwołując się do wybranych tekstów.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Zbigniewa Herberta *Pan Cogito szuka rady*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Pan Cogito szuka rady

Tyle książek słowników
opasłe encyklopedie
a nie ma kto poradzić

zbadano słońce
księżyc gwiazdy
zgubiono mnie

moja dusza
odmawia pociechy
wiedzy

wędruje tedy nocą
po drogach ojców

i oto
miasteczko Braclaw
wśród czarnych słoneczników

to miejsce które opuściliśmy
to miejsce które krzyczy

jest szabas¹
jak zwykle w szabas
ukazuje się Nowe Niebo
– szukam ciebie rabi²

– nie ma go tutaj –
mówią chasydzi
– jest w świecie szeolu³
– miał piękną śmierć
mówią chasydzi⁴
– bardzo piękną
tak jakby przeszedł
z jednego kąta
cały czarny
w ręku miał
Torę płonąca

– szukam cię rabi

– za którym firmamentem
ukryłeś mądre ucho

– boli mnie serce rabi
– mam kłopoty

może by mi poradził
rabi Nachman
ale jak mam go znaleźć
wśród tylu popiołów

¹ świąteczny dzień tygodnia w judaizmie, trwający od zachodu słońca w piątek do zachodu słońca w sobotę; szabas

² zwierzchnik żydowskiej gminy wyznaniowej; znawca prawa religijnego Żydów; mistrz

³ podziemny świat ciemności u Hebrajczyków, analogicznie - hades u Greków

⁴ członek odłamu judaizmu, odznaczającego się rygorystycznym przestrzeganiem tradycyjnych zwyczajów religijnych i przepisów Talmudu

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XVI

Zadanie nr 1

Jakie niepokoje ludzkiego serca ukazują literatura i inne dziedziny sztuki? Przedstaw problem na podstawie wybranych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Wisławy Szymborskiej *Ze wspomnień*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Ze wspomnień

Gawędziliśmy sobie,
zamilkliśmy nagle.
Na taras weszła dziewczyna,
ach, jak piękna,
zanadto piękna
jak na nasz spokojny tutaj pobyt.

Basia zerknęła w popłochu na męża.
Krystyna odruchowo położyła dłoń
na dłoni Zbyszka.
Ja pomyślałam: zadzwonię do ciebie,
jeszcze na razie – powiem – nie przyjeżdżaj,
zapowiadają właśnie kilkudniowe deszcze.

Tylko Agnieszka, wdowa,
powitała piękną uśmiechem.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XVII

Zadanie nr 1

Nadzieja towarzyszyła i towarzyszy ludziom nawet w skrajnie trudnych dla nich sytuacjach. Rozwiń temat na przykładzie wybranych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Zbigniewa Herberta *Zasypiamy w słowach*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Zasypiamy w słowach

Zasypiamy na słowach
budzimy się w słowach

czasem są to łagodne
proste rzeczowniki
las albo okręt

odrywają się od nas
las odchodzi szybko
za linię horyzontu

okręt odpływa
bez śladu i przyczyny

niebezpieczne są słowa
które wypadły z całości
urywki zdań sentencji
początki refrenu
zapomnianego hymnu

"zbawieni będą ci którzy..."
"pamiętaj abyś..."
lub "jak"
drobna i kłująca szpilka
co spajała
najpiękniejszą zgubioną
metaforę świata

trzeba śnić cierpliwie
w nadziei że treść się dopełni
że brakujące słowa
wejdą w kalekie zdania
i pewność na którą czekamy
zarzuci kotwicę

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XVIII

Zadanie nr 1

Odwaga, bohaterstwo, waleczność, heroizm, prawość to cechy wielkich postaci. Przedstaw sylwetki bohaterów literackich, którym można przypisać takie cechy.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Jan Lechonia *Rejtan*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Rejtan

Kiedy wszystko struchlało z obawy Moskali,
On na progu się sali jako kłoda wali
Z tą jedną myślą w głowie: "Ja wszystko ocalam",
Rozdziera swoje szaty, krzyżąc: "Nie pozwalam!"
Sto ramion niezłękłego uchwyciło męża,
I oszalał, i umarł. Lecz to on zwycięża.
Bo parę lat zaledwie – jest to chwila prawie
I oto się nad polem chwieje piórko pawie,
Hurmem chłopci z kosami biegną polną steczką
I nakryli armaty krakowską czapczką. (...)
I idą, idą nasi, bijąc w tarabany,
I myśląc o swej Basi, w kraju zapłakanej.
Samotnik, który wtedy oszalał z rozpacz,
Nie ujrzy ich, to prawda, ale cóż to znaczy?
Bo on odżył i wpośród śnieżnych drzew szpaleru
To on wali bagnetem w wrota Belwederu
I w ciemną noc styczniową wolność widzi jaśnie.
Ten człowiek z brwią krzaczastą, to przecież on właśnie.
Dziś kiedy na świat cały grzmią moskiewskie spiże,
Gdy niejedno poselstwo stopy w Moskwie liże
A oklask dla przemocy brzmi na wszystkie strony
Ten Rejtan znów podnosi nie łeb podgolony, (...)
I gdy wszystko przemocy gotuje owację,
On woła: Nie pozwalam!" I to on ma rację.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XIX

Zadanie nr 1

Brak zarozumiałości, pychy, buntu to elementy pokory. Przedstaw bohaterów różnych tekstów kultury, o których można powiedzieć, że są pokorni.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Czesław Miłosz *Modlitwa*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Modlitwa

Pod dziewięćdziesiątkę, i jeszcze z
nadzieją,

Że powiem, wypowiem, wykrztuszę.

Jeżeli nie przed ludźmi, to przed Tobą,
Który mnie karmiłeś miodem i piołunem.

Wstydzę się, bo muszę wierzyć, że
prowadziłeś i chroniłeś mnie,
Jakbym miał u Ciebie szczególne zasługi.

Podobny byłem do tych z łagru, którzy
dwie gałązki sosnowe
Wiązali na krzyż, i mamrotali do nich nocą
na pryczy baraku.

Zanosiłem prośbę egoisty, i raczyłeś ją
spełnić,
Po to, żebym zobaczył, jaka była
nierozumna.

Ale kiedy z litości dla innych błagałem o
cud,
Milczały, jak zawsze, i niebo, i ziemia.

Moralnie podejrzany z powodu wiary w
Ciebie,
Podziwiałem niewierzących za ich

prostoduszny upór.

Jakież to ze mnie tancerz przed Majestatem,
Jeżeli religię uznałem za dobrą dla słabych,
jak ja?

Najmniej normalny z klasy księdza
Chomskiego,
Już wtedy wpatrywałem się w wirujący lej
przeznaczenia.

Teraz pięć moich zmysłów powoli
zamykasz,
I jestem stary człowiek leżący w
ciemności.

Wydany temu, co mnie tak udrećzyło,
Że biegłem prosto przed siebie, w
układanie wierszy.

Uwolnij mnie od win, prawdziwych i
urojonych.
Daj pewność, że trudziłem się na Twoją
chwałę.

W godzinie mojej agonii bądź ze mną,
Twoim cierpieniem,
Które nie może świata ocalić od bólu.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XX

Zadanie nr 1

Literatura i inne dziedziny sztuki ukazują różne portrety matek. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Anny Kamieńskiej *Betlejem mojej matki*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Betlejem mojej matki

Tam płynę falą łez,
Gdzie wśród obłoków rdzawych
Pali się gwiazda śmieszna
Z kartonu wystrzygana.
Gdzie pod słomianym zmierzchem
Kłapie zwierzęca paszcza,
Jodła nagie dzieciątko
W pękach igieł kołysze.
Tam – wszystko tak, jak trzeba:
Siano, wół i osieł,
I lodowaty blask,
W którym śpi tajemnica,
Szronu kłująca garść,
Niebo z opłatka.

To tam, przy betlejmskich cudach
Wzburzona, zagniewana
Czeka na mnie od lat
Matka.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXI

Zadanie nr 1

Motyw ojca w różnych tekstach kultury. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Adama Zagajewskiego *Teraz, kiedy straciłeś pamięć*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Teraz, kiedy straciłeś pamięć

Ojcu

Teraz kiedy straciłeś pamięć
i możesz się już tylko bezradnie uśmiechać,
chciałbym ci pomóc – przecież kiedyś
to ty, jak demiurg, otworzyłeś moją wyobraźnię.
Wspominam nasze wyprawy, wełniane obłoki
płynące nisko nad wilgotnym lasem w górach
(w tym lesie znałeś każdą ścieżkę), i także
letni dzień, kiedy wspięliśmy się na szczyt
wysokiej latarni morskiej nad Bałtykiem
i długo patrzyliśmy na nieskończone falowanie morza,
jego białe ściegi postrzępione jak nitki fastrygi.
Nie zapomnę tej chwili, myślę, że i ty byłeś wtedy
wzruszony – wydawało się, że widzimy cały świat, bezgraniczny,
oddychający spokojnie, niebieski, doskonały,
wyraźny i mglisty zarazem, bliski i daleki;
czuliśmy kolistość tej planety, słyszeliśmy mewy,
które bawiły się nieśpiesznym szybowaniem
w ciepłych i chłodnych prądach powietrza.
Nie potrafię ci pomóc, mam tylko jedną pamięć.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXII

Zadanie nr 1

Beztroska, błogostan, błogość, radość to stan często towarzyszący ludziom szczęśliwym. Przedstaw bohaterów dowolnych tekstów kultury, którzy przeżywali takie emocje.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Adama Zagajewskiego *Wczesne godziny*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Wczesne godziny

Wczesne godziny przedpołudnia; jeszcze nie piszesz
(nie próbujesz pisać, raczej), tylko leniwie czytasz.
Wszystko jest nieruchome, spokojne, pełne, tak
jakby to był prezent ofiarowany przez muzę powolności,
jak dawniej, w dzieciństwie, na wakacjach, kiedy długo
studiowało się kolorową mapę przed wycieczką, mapę,
która obiecywała tak wiele, głębokie stawy w lesie
jak świecące oczy motyli, górskie łąki tonące w ostrej trawie;
albo moment przed zaśnięciem, kiedy jeszcze nie ma snów,
ale już wyczuwa się ich nadchodzenie z różnych stron świata,
ich marsz, pielgrzymkę, ich czuwanie przy łożu chorego
(chorego na jawę), i ożywienie wśród średniowiecznych figur
skurczonych w wiecznym bezruchu nad katedrą;
wczesne godziny przedpołudnia, cisza
– jeszcze nie piszesz,
jeszcze rozumiesz tak wiele.
Zbliża się radość.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXIII

Zadanie nr 1

Są takie dzieła literackie, które nigdy nie przestaną być aktualne. Przedstaw swoje refleksje na ten temat, odwołując się do wybranych utworów.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Zbigniewa Herberta *O dwu nogach Pana Cogito*.

W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

O dwu nogach Pana Cogito

Lewa noga normalna
rzekłbyś optymistyczna
trochę przykrótka
chłopięca
w uśmiechach mięśni
z dobrze modelowaną łydką

prawa
pożał się Boże
chuda
z dwiema bliźniami
jedną wzdłuż ścięgna Achillesa
drugą owalną
bladą różową
sromotną pamiątkę ucieczki

lewa
skłonna do podskoków
taneczna
zbyt kochająca życie
żeby się narażać
prawa
szlachetnie sztywna
drwiąca z niebezpieczeństwa

tak oto
na obu nogach
lewej którą przyrównać można do Sancho Pansa
i prawej
przypominającej błędnego rycerza
idzie
Pan Cogito
Przez świat
Zataczając się lekko

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXIV

Zadanie nr 1

Są takie dzieła filmowe, które czynią z nas lepszych ludzi. Przedstaw swoje refleksje na ten temat, odwołując się do wybranych filmów.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Zbigniew Herbert *Domy przedmieścia*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Domy przedmieścia

W jesienne bezsłoneczne popołudnie Pan Cogito
Lubi odwiedzać brudne przedmieścia. Nie ma –
mówi – czystsze źródła melancholii.
Domy przedmieścia o podkrążonych oknach
domy kaszłące cicho
dreszcze tynku
domy o rzadkich włosach
chorej cerze
tylko kominy marzą
chuda skarga
dochodzi do brzegu lasu
na brzeg wielkiej wody
chciałbym wam wymyślać imiona
napełniać zapachem Indii
ogniem Bosforu
gwarem wodospadów
domy przedmieścia o zapadniętych skroniach
domy żujące skórkę chleba
zimne jak sen paralityka
których schody są palmą kurzu
domy stale na sprzedaż
zajazdy nieszczęścia
domy które nigdy nie były w teatrze
szczury domów przedmieścia
zaprowadźcie je na brzeg oceanu
niech usiądą w gorącym piasku
niech oglądają noc podzwrotnikowa
niech fala ich nagrodzi burzliwą owacją
jak przystoi tylko zmarnowanym żywotom

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXV

Zadanie nr 1

Są takie spektakle teatralne, które będą szczególnie przykuwać uwagę widza.
Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych widowisk.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Haliny Poświatowskiej. *** (*odłamałam gałąź miłości*). W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

* * *

odłamałam gałąź miłości
umarłą pochowałam w ziemi
i spójrz
mój ogród rozkwitł
nie można zabić miłości
jeśli ją w ziemi pogrzebiesz
odrasta
jeśli w powietrze rzucisz
liścieje skrzydłami
jeśli w wodę
skrzela błyska
jeśli w noc
świeci
więc ją pogrzebać chciałam w moim sercu
ale serce miłości mojej było domem
moje serce otwarło swoje drzwi sercowe
i rozdzwoniło śpiewem swoje sercowe ściany
moje serce tańczyło na wierzchołkach palców
więc pogrzebałam moją miłość w głowie
i pytali ludzie
dlaczego moja głowa ma kształt kwiatu
i dlaczego moje oczy świecą jak dwie gwiazdy
i dlaczego moje wargi czerwiejsze są niż świt
chwyciłam miłość aby ją połamać
lecz giętka była opłotła mi ręce
i moje ręce związane miłością
pytają ludzie czyim jestem więźniem

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXVI

Zadanie nr 1

Wojna i okupacja to mroczny czas. Omów zagadnienie, odwołując się do wybranych tekstów literackich.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Ten czas...* W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Ten czas

Miła moja, kochana, taki to mroczny czas.
Ciemna noc, tak już dawno ciemna noc, a bez gwiazd,
po której drzew upiory wydarte ziemi – drżą.
Smutne nieba nad nami jak krzyż złamanych rąk.
Głowy dudnią po ziemi, noce schodzą do dnia,
dni do nocy odchodzą, odchodzi czas we snach.

A serca – tak ich mało, a usta - tyle ich.
My sami – tacy mali, krok jeszcze – przejdziem w mit.
My sami – takie chmurki u skrzyżowania dróg,
gdzie armaty stuleci i krzyż, a na nim Bóg.
Te sznury, czy z szubienic? długie, na końcu dzwon –
to chyba dzwon przestrzeni. I taka słabość rąk.
I ulatuje – słyszę – ta moc jak piasek w szkle
zegarów starodawnych. Budzimy się we śnie
bez głosu i bez mocy i słysząc, dudni sznur
okutych maszyn burzy. Niebo krwawe, do róży
podobne – leży na nas jak pokolenia gór.
I płynie mrok. Jest cisza. Łamanych czaszek trzask;
i wiatr zahuczy czasem, i wiek przywali głazem.
Nie stanie naszych serc. Taki to mroczny czas.

10 IX 1942

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXVII

Zadanie nr 1

Jedyna wolność to zwycięstwo nad samym sobą. (Fiodor Dostojewski) Omów problem na podstawie wybranych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Wisławy Szymborskiej *Psalm*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Psalm

O, jakże są nieszczelne granice ludzkich państw!
Ile to chmur nad nimi bezkarnie przepływa,
ile piasków pustynnych przesypuje się z kraju do kraju,
ile górskich kamyków stacza się w cudze włości
w wyzywających podskokach!
Czy muszę tu wymieniać ptaka za ptakiem jak leci,
albo jak właśnie przysiada na opuszczonym szlabanie?
Niechby to nawet był wróbel – a już ma ogon ościenny,
choć dzióbek jeszcze tutejszy. W dodatku – ależ się wierci!
Z nieprzeliczonych owadów poprzestanę na mrówce,
która pomiędzy lewym a prawym butem strażnika
na pytanie: skąd dokąd – nie poczuwa się do odpowiedzi.
Och, zobaczyć dokładnie cały ten nieład naraz,
na wszystkich kontynentach!
Bo czy to nie liguster z przeciwnego brzegu
przemycą poprzez rzekę stutysięczny listek?
Bo kto, jeśli nie mątwą zuchwale długoramienna,
narusza świętą strefę wód terytorialnych?
Czy można w ogóle mówić o jakim takim porządku,
jeżeli nawet gwiazd nie da się porozsuwać,
żeby było wiadomo, która komu świeci?
I jeszcze to naganne rozpościeranie się mgły!
I pylenie się stepu na całej przestrzeni,
jak gdyby nie był wcale w pół przecięty!
I rozleganie się głosów na usługach falach powietrza:
przywoławczych pisków i znaczących bulgotów!
Tylko co ludzkie potrafi być prawdziwie obce.
Reszta to lasy mieszane, krecia robota i wiatr.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXVIII

Zadanie nr 1

Dopóki walczysz – jesteś zwycięzcą. (Augustyn z Hippony) Omów zagadnienie, odnosząc się do wybranych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Czesława Miłosza *Nadzieja*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Nadzieja

Nadzieja bywa, jeżeli ktoś wierzy,
Że ziemia nie jest snem, lecz żywym ciałem,
I że wzrok, dotyk ani słuch nie kłamie.
A wszystkie rzeczy, które tutaj znałem,
Są niby ogród, kiedy stoisz w bramie.
Wejść tam nie można. Ale jest na pewno.
Gdybyśmy lepiej i mądrzej patrzyli,
Jeszcze kwiat nowy i gwiazdę niejedną
W ogrodzie świata byśmy zobaczyli.
Niektórzy mówią, że nas oko ludzi
I że nic nie ma, tylko się wydaje,
Ale ci właśnie nie mają nadziei.
Myślą, że kiedy człowiek się odwróci
Cały świat za nim zaraz być przestaje,
Jakby porwały go ręce złodziei.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXIX

Zadanie nr 1

Czy książki mogą być nadzieją dla zagubionych w dzisiejszym świecie? Rozważ wpływ literatury na postępowanie człowieka i jego postawę wobec rzeczywistości.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Haliny Poświatowskiej *** (*ciekawym jest przyładek wszelakiej nadziei*). W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

ciekawym jest przyładek wszelakiej nadziei
tu namiętności świecą
jak miedziane wazy
czyste
tu się unoszą opary
namiętności

miłość
ubrana w krótki płaszcz
drżący z niecierpliwości
z kolanami pod brodą
w kącie
oczy – latarnie
wysła w mrok
oczy – płoną

zazdrość
taniec szybkich palców na szybie
śniegu miękkość
grabiona zachłannie
spalanie oddechu –
wykorzystywanie ułamków przestrzeni

wiatr –
obejmujący wszystko
wiążący rozsypane elementy świata
doskonałe istnienie
gdzie czekam
zwinięta w kłębek – na cios

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXX

Zadanie nr 1

Odpowiedzialność to konieczność, obowiązek moralny lub prawny odpowiadania za swoje czyny i ponoszenie za nie konsekwencji. Przedstaw wybranych bohaterów literackich, których można określić mianem. ludzi odpowiedzialnych.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Stanisława Grochowiaka *Ikar*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Ikar

Julianowi Przybosiowi

I pomyśleć:

Ilu tu stów by znowu trzeba,
By zapach szumiał w porcelanowych nozdrzach.
By język niegdyś wilgotny przestał być rzeźbą w soli,
Oczy dwojgiem różowych światła,
Co zdobią,
Nie widzą...

Co nas bowiem przeklina? (Przeklina znaczy: oddala,
Bezradnych jak na lodowisku tańczące koszule...)
Ta prawda, co jest ciemna, lecz ziarnista jak stal,
Czy skrzydła z ptasich pęcherzy, rozpiętych na promykach?

Oto Ikar wlatuje. Kobieta nad balią zanurza ręce.
Oto Ikar upada. Kobieta nad balią napręża kark.
Oto Ikar wlatuje. Kobieta czuje kręgosłup jak łunę.
Oto Ikar upada. W kobiecie jest ból i spoczynek.

Jej śpiew jest ochryply, twarz kobiety jak pole
Usiane chrustem gonitwy, ptasich tropów zakosów,
Tu zbliż się z pędzelkiem do jaskółczenia brwi,
Tu proszę, spróbuj ptaszka uwiesić na promieniu...

Piękno? Podobno w napowietrznych pokojach,
Ależ jaka chmura udśwignie nam balię,
Ależ w imię piękna wykląć rzeczy ciężkie,
Stół do odpoczynku łokci krzesło do straży przy chorym!

Brueghel malował wołu ten był w pierwszym planie,
Wykląć Brueghla, bo w drugim dopiero Ikar jak mucha
Wzbijał się?
Spadał?
Omiatał nieboskłon
Cukrzaną chmurką na lepkiem patyku!

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXXI

Zadanie nr 1

Ludzie są bezbronni wobec losu, są ofiarami czasu i własnych uczuć. (John Irving) Omów zagadnienie, odnosząc się do wybranych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Modlitwa*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Modlitwa I

Niezdarne ręce, martwe trudy!
I cóż ja pocznę pod tym niebem,
gdzie tłumy głuche, gdzie pożogi
i wyją z lęku głodne ludy?
Nie nakarmiony snem ni chlebem,
jak trup nie pojednany z Bogiem,
cóż ja wam pocznę pod tym niebem?
O, nie nazywaj mnie człowiekiem,
bo mi wstyd krwawy— wzrok wylupi,
bo mi na czole zbrodni znamię,
z ziemi nie owoc – zaduch trupi
i tylko topór, a nie ramię,
O, nie nazywaj, lepiej powieś
na ustach pieczęć – boże słowo
i jakąś pieśń, a nie grobową,
i jakiś hełm, a nie na głowie.
Zanim jak anioł wyjdę z piekieł,
o, nie nazywaj mnie człowiekiem.
I odbierz ręce te niezdarne,
co i z marmuru krew wyplusną,
i zanim ziemię zedrzesz z powiek
i nim odbijesz mnie jak lustro,
by twarz nie była trumną czarną,
daj, żebym umarł choć jak człowiek.

lipiec 1942 r.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXXII

Zadanie nr 1

Dlaczego przedmioty pozostają w kręgu zainteresowań wielu artystów? Rozważ problem, odnosząc się do dowolnych tekstów.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Zbigniewa Herberta *Pieśń o bębnie*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Pieśń o bębnie

Odeszły pasterskie fletnie
złoto niedzielnych trąbek
zielone echa waltornie
i skrzypce także odeszły –

pozostał tylko bęben
i bęben gra nam dalej
odświętny marsz żałobny marsz
proste uczucia idą w takt
na sztywnych nogach dobosz gra
i jedna myśl i słowo jedno
gdy bęben wzywa stromą przepaść

niesiemy kłosa lub nagrobek
co mądry nam wywróży bęben
gdy w skórę bruków bije krok
ten hardy krok co świat przemieni
na pochód i na okrzyk jeden

nareszcie idzie ludzkość cała
nareszcie każdy trafił w krok
cielęca skóra pałki dwie
rozbiły wieże i samotność
i stratowane jest milczenie
i śmierć niestraszna kiedy tłumna

kolumna prochu nad pochodem
rozstąpi się posłuszne morze
zejdziemy nisko do czeluści
do pustych piekieł oraz wyżej
nieba sprawdzamy nieprawdziwość
i wyzwolony od przestraszów
w piasek się zmieni cały pochód
niesiony przez szydarczy wiatr

i tak ostatnie echo przejdzie
po nieposłusznej pleśni ziemi
zostanie tylko bęben bęben
dyktator muzyk rozgromionych

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXXIII

Zadanie nr 1

Człowiek jest integralną częścią natury. Rozwiń temat, odwołując się do wybranych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Wisławy Szymborskiej *Milczenie roślin*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Milczenie roślin

Jednostronna znajomość między mną a wami
rozwija się nie najgorzej.
Wiem co listek, co płatek, kłos, szyszka, łodyga,
i co się z wami dzieje w kwietniu, a co w grudniu.
Chociaż moja ciekawość jest bez wzajemności,
nad niektórymi schylam się specjalnie,
a ku niektórym z was zadzieram głowę.
Macie u mnie imiona:
klon, łopian, przylaszczka,
wrzos, jałowiec, jemiola, niezapominajka,
a ja u was żadnego.
Podróż nasza jest wspólna.
W czasie wspólnych podróży rozmawia się przecież,
wymienia się uwagi choćby o pogodzie,
albo o stacjach mijanych w rozpędzie.
Nie brakłoby tematów, bo łączy nas wiele.
Ta sama gwiazda trzyma nas w zasięgu.
Rzucamy cienie na tych samych prawach.
Próbujemy coś wiedzieć, każde na swój sposób,
a to, czego nie wiemy, to też podobieństwo.
Objaśnię jak potrafię, tylko zapytajcie:
co to takiego oglądać oczami,
po co serce mi bije
i czemu moje ciało nie zakorzenione.
Ale jak odpowiadać na niestawiane pytania,
jeśli w dodatku jest się kimś
tak bardzo dla was nikim.
Porośla, zagajniki, łąki i szuwary —
wszystko, co do was mówię, to monolog,
i nie wy go słuchacie.
Rozmowa z wami konieczna jest i niemożliwa.
Pilna w życiu pospiesznym
i odłożona na nigdy.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXXIV

Zadanie nr 1

Przyjaźń prawdziwa tym się odznacza, że trwa prawie nieporuszona przez czas. (Leszek Kołakowski) Słowa polskiego filozofa uczyni mottem rozważań na temat przyjaźni.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór ks. Jana Twardowskiego***(*Gdyby przyszli do Ciebie wtedy*). W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

*****(*Gdyby przyszli do Ciebie wtedy*)**

Gdyby przyszli do Ciebie wtedy
w świętą noc
kiedy świeciła jedna czytelną gwiazda
dzisiejsi chrześcijanie
zwłaszcza ci co uważają że trzeba
wszystko mieć
żeby nie przestać być
może chcieliby przykryć Cię wełnianą
kołdrą
porozwieszać Ci firanki w stajni
sprawić świętemu Józefowi rękawiczki
te najcieplejsze z jednym palcem
obmyślać centralne ogrzewanie
bardziej wpływowi pisaliby do Urzędu
Kwaterunkowego
o mieszkanie dla Ciebie z wygodami
żebyś nie mieszkał kątem
nieufni doszukiwaliby się w
podskakującym osle
kucyka trojańskiego z podejrzanym
sumieniem
najodważniejsi zaczęliby protestować

powołując się
na Deklarację Praw Człowieka i
Obywatela
i wszystkie dekrety o wolności wyznań
poeci ubraliby Betlejem w liryczne
dekoracje
malarze smarowaliby złotym pędzlem
bo inaczej nie wypada
w najlepszym wypadku modlili się do
Ciebie
jak do dziecka milionera
złożonego umyślnie na sianie
a Ty tłumaczyłbyś otwartymi oczami
ze zmarzniętą mamusią przy policzku

że nie chcesz takiego Bożego Narodzenia
że jesteś nagą tajemnicą
że oddajesz wszystko

wszystko możesz oddać
że właśnie będąc tylko oddawaniem
jesteś Bogiem

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXXV

Zadanie nr 1

Wielcy przegrani, wielcy zwycięzcy ukazani w literaturze i filmie. Omów zagadnienie na wybranych przykładach.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Czesława Miłosza *Pod koniec dwudziestego wieku*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Pod koniec dwudziestego wieku

Pod koniec dwudziestego wieku, urodzony na jego początku,
po napisaniu książek, złych czy dobrych, ale pracowitych,
po zdobywaniu, traceniu i odzyskiwaniu.
Jestem tutaj z nadzieją, że można zaczynać na nowo
i własne życie uleczyć, myśląc mocno o rzeczach poznanych,
tak mocno, że miejsc i ludzi nie odejmie czas
i wszystko będzie trwało prawdziwiej niż było.
Nie rozumiejąc skąd lata ekstazy i razem udręki,
przyjmując swój los i błagając o inny,
nie pobażałem sobie, zaciskałem usta.
Dumny z jednej tylko, mnie wiadomej, cnoty:
smagania się wieloramienną dyscypliną.
Ciągle zaczynam na nowo, ponieważ co złożę w opowieść
okazuje się fikcją, dla innych, nie dla mnie, czytelną,
i oplątuje mnie, i zakrywa mnie,
i z pożądania prawdy jestem nieuczciwy.
Wtedy myślę o prawidłach wysokiego stylu
i o ludziach, którym nigdy nie były potrzebne.
Jak i o tym, że całe życie zwodzi mnie nadzieja.

KONKURS POLONISTYCZNY 2014/2015
zawody III stopnia (część II – ustna)
Zestaw XXXVI

Zadanie nr 1

W życie człowieka jest wpisana walka między Dobrem a Złem. Ukaz problem na podstawie wybranych tekstów kultury.

Zadanie nr 2

Zinterpretuj utwór Wisławy Szymborskiej *Uśmiechy*. W swojej wypowiedzi zwróć uwagę na różne elementy struktury utworu, np. podmiot liryczny, bohatera lirycznego, środki stylistyczne itd.

Uśmiechy

Z większą nadzieją świat patrzy niż słucha.
Mężowie stanu muszą się uśmiechać.
Uśmiech oznacza, że nie tracą ducha.
Choć gra zawiała, interesy sprzeczne,
wynik niepewny – zawsze to pociecha,
gdy uźębienie białe i serdeczne.
Muszą życzliwie pokazywać czoło
na sali obrad i płycie lotniska.
Ruszać się żwawo, wyglądać wesoło.
Ów tego wita, ten owego żegna.
Twarz uśmiechnięta bardzo jest potrzebna
dla obiektywów i dla zbiegowiska.
Stomatologia w służbie dyplomacji
spektakularny gwarantuje skutek.
Kłów dobrej woli i siekaczy zgodnych
nie może braknąć w groźnej sytuacji.
Jeszcze nie mamy czasów tak pogodnych,
żeby na twarzach widniał zwykły smutek.
Ludzkość braterska, zdaniem marzycieli,
zamieni ziemię w krainę uśmiechu.
Wątpię. Mężowie stanu, dajmy na to,
uśmiechać by się tyle nie musieli.
Tylko czasami: że wiosna, że lato,
bez nerwowego skurczu i pośpiechu.
Istota ludzka smutna jest z natury.
Na taką czekam i cieszę się z góry.